

**PROJEKTO „INOVACIJŲ KONSULTACINĖS IR PARAMOS PASLAUGOS VERSLUI“
(INOSPURTAS)**

**PROJEKTO STRATEGINĖS INOVACIJŲ TARYBOS 2018-04-13 PROTOKOLO Nr. 2
PRIEDAS**

Mokslo ir technologijų parkų misijos ir apibrėžties Lietuvos MTEP sistemoje bei potencialaus MTP „savininko“ ir jų tarpusavio sąveikos/veiklos principai

MTP misijai ir apibrėžčiai Lietuvos MTEP sistemoje nustatyti buvo pasitelktas kokybinis tyrimas, kurio metu buvo apklausti visų Lietuvos Mokslo ir technologijų parkų atstovai. Taip pat buvo analizuojami Lietuvos norminiai aktai apibrėžiantys MTP bei tarptautiniu mastu pripažintos studijos.

Atlikta Lietuvos Mokslo ir technologijų parkų atstovų apklausa parodė, kad šiandien Lietuvos MTP veikia iniciatyvių žmonių dėka, kurie patys inovuoja kurdami MTP. Šiai dienai, Lietuvoje, turime skirtingą situaciją nuo tos, kuri buvo susiklosčiusi steigiant MTP, vystant jų infrastruktūrą ir kuriant programinius dokumentus, reglamentuojančius MTP veiklą.

MTP atstovai akcentavo sparčiai besikeičiančią MTP ekosistemą, nekilnojamo turto rinką ir visą verslo aplinką.

Keičiasi verslo aplinka: linijinę technologijų perdavimo sampratą papildė ir keičia atvirų inovacijų modeliai. Pasaulyje egzistuoja keletas startuolio vertės auginimo modelių, pavyzdžiui Silicio slėnio tipo startuolio vertės auginimo modelis veikia greita Kembridžo tipo „soft startup“ (lėtas augimas, koncentracija į užsakovą), bendrų verslo ir mokslo projektų vertei priešpastatoma orientacija į kliento poreikius ar inovacijų kūrimą per ikiprekybinius pirkimus. Verslo sėkmę gali lemti ne vien tik technologiniai sprendimai ar produkto išskirtinumas, bet ir novatoriškas verslo modelis.

Lietuvos MTP egzistuoja ekosistemoje kurioje taip pat veikia privatūs rizikos kapitalo fondai, akseleratoriai, Versli Lietuva (Startup Lithuania), Investuok Lietuvoje, universitetų technologijų perdavimo padaliniai, viešos finansavimo priemonės verslo pradžiai, verslo vykdomai eksperimentinei plėtrai ir verslo bendradarbiavimui su universitetais, eksporto skatinimui.

Šiandien nekilnojamo turto rinka taip pat sparčiai kinta, ypač biurų sektoriuje, kurie stengdamiesi privilioti klientus siūlo įvairias papildomas paslaugas (pvz. MTPI tarpininkavimą bendradarbystės erdvėje (Kaune), investicijų pritraukimą ir pan.). Taigi, randasi privačios iniciatyvos ir nekilnojamo turto plėtotojų gretose, tad ateityje MTP konkurencija su privačiomis iniciatyvomis tik didės, o tai reiškia, kad MTP turi pasiūlyti išgrynintą vertę SVV ir Lietuvos inovacijų ekosistemai.

Tam tikrais atvejais Lietuvos MTP veikia kaip investicijų į inovacijas ir infrastruktūrą pritraukimo įrankis formuodami patrauklius teritorijos vystymosi scenarijus.

Vis tik, atskirų Lietuvoje veikiančių MTP infrastruktūra yra per maža, siekiant išlaikyti profesionalią technologinių verslų vystymo komandą (su verslo, o ypač technologinio verslo patirtimi) ir tiesiogiai daryti įtaką MTP narių veiklai. Infrastruktūros valdymo klausimai neišspręsti nuo 2004 m., tuo tarpu pastatai dėvisi, sensta, randasi nauji veikėjai nekilnojamo turto nuomos rinkoje. Technologinio verslo, mokslinio projekto turinio supratimas ir šių projektų valdymo patirtis – vienos labiausiai trūkstamų kompetencijų Lietuvos MTP. Konkrečiai, šiai dienai MTP labai menka dalimi dalyvauja technologijų ir investicijų versle. Be to, MTP stokoja įrankių kvalifikuotos komandos formavimui, infrastruktūros vystymui, paslaugų savo klientams teikimui ir t.t.

Šiai dienai Lietuvos MTP skiriasi:

1. Valdoma infrastruktūra, jos dydžiu bei veiklomis generuojančiomis pajamas.
2. Verslo bendruomenės kasdiene kaiminyse ir jos dydžiu.
3. Mokslo įstaigų potencialu ir jų įsitraukimu į MTP veiklas
4. Vieša funkcija skatinti su technologijomis susijusią pridėtinę vertę versle.
5. MTP steigėjų įsitraukimu, funkcijų delegavimu, kofinansavimu užsibrėžtiems tikslams pasiekti.

Jungtinėje Karalystėje veikiančios MTP asociacijos narių gausa ir įvairovė (žr. <http://www.ukspa.org.uk/members/our-members>) demonstruoja MTP tipų įvairovę. Tai rodo, kad ir Lietuvoje veikiantys MTP gali ir turi veikti skirtingai, priklausomai juo jų dalininkų ar regiono poreikių.

MTP dalininkų įsitraukimas

Lietuvos MTP dalininkų dalyvavimas MTP veikloje yra silpnas, nes intelektinės nuosavybės valdymas ženkliai nuvertintas. Dažniausiai dalininkai nėra identifikavę savo poreikių, o tais atvejais, kai MTP dalininku yra aukštoji mokykla, atsiranda dar ir funkcijų dubliavimas. Pavyzdžiui, universitetai nėra delegavę MTEP komercializavimo funkcijos parkams, kadangi jie turi paralelines struktūras, kurios dubliuoja parkams numatytas veiklas (t.y. universitetų technologijų perdavimo skyriai, inkubatoriai ir pan.). Nors dažnai programiniuose dokumentuose suponuojama, kad MTP yra žinių šaltinis įmonėms MTEPI veiklų vykdymui, o universitetams – MTEP komercializavimui. Kartu būtina pabrėžti, kad komercinės veiklos nepriskiriamos universitetų misijai. Tad riboja ne tiek funkcijų delegavimas, kiek konkretus apibrėžimas.

Šiuo metu manytina, kad MTP sukuria MTEPI vykdančioms įmonėms palankią infrastruktūrą ir bendruomenę bei geresnę prieigą prie resursų (naujų klientų, mokslininkų, naujų darbuotojų, eksporto rinkų, partnerių projektams, specializuotų žinių (IP, sertifikavimas, etc.)). Tačiau toks manymas tėra tik įsivaizdavimo, o ne realybės atspindys. Kitas žingsnis gali būti profesionalios verslo, tyrimų projektų vystymo paslaugos, dalyvavimas steigiant startuolius, bendruomenės vystymas. Šis žingsnis reikalauja sistemingų ir koordinuotų parkų, jų dalininkų ir inovacijų ekosistemos veiksmų.

MTP valdymas

Šiuo metu valstybinius MTP valdo ministerijos ir MITA, kurių veiklos dažnai dubliuojasi. MITA MTP valdo per MITA vykdomus projektus, tuo tarpu ministerijos juos valdo per rodiklių sistemą. Šiai dienai Lietuvoje MTP veiklos vertinimo kriterijų gausa yra tokia, kad 1/3 prieštarauja vieni kitiems arba yra nepaaiškinami kuo tie kriterijai yra susiję su MTP veikla (pvz. Ūkio ministerija nustato rodiklį „technologijų perdavimo su aukštosiomis mokyklomis sutarčių (procesų) skaičius“, o kitas dalininkas (aukštoji mokykla) nesuteikia prieigos prie jų intelektinės nuosavybės).

Rekomenduojama, kad parkų dalininkai būtų:

- Savivaldybės
- Nacionalinė valdžia (ministerijos)

- Mokslas (universitetai)
- Verslas

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos regionų valdžia dar nėra pasirengusi MTEP vykdymui, rekomenduojama MTP dalininkų tarpe turėti nacionalinių vadžios institucijų atstovus.

Parkų plėtros tikslas – tapti aktyviais inovacijų sistemos dalyviais, kurių teikiamos inovacijų paramos paslaugos didintų žinioms imlaus verslo konkurencingumą ir kurtų inovacijų kultūrą.

Mokslo ir technologijų parkas yra juridinis asmuo, kurio pagrindinės funkcijos – skatinti mokslo žinių ir technologijų sklaidos procesus, sudaryti sąlygas komercinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatus bei diegti inovacijas, skatinti mokslo ir verslo ryšius, propaguoti inovacijų kultūrą. Mokslo ir technologijų parkai sudaro palankias sąlygas steigtis ir veikti ūkio subjektams, vykdančioms taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbus ir diegiančioms inovacijas. Mokslo ir technologijų parkų vienas iš dalyvių gali būti mokslinių tyrimų institutas, kurio teisinė forma yra biudžetinė įstaiga.

Parkų bruožai:

- MTP veikiančys universitetiniame miestelyje;
- MTP vienijantys technologinę verslo bendruomenę;
- MTP veikiančys verslo klasterio principu;
- MTP veikiančys, kaip regiono verslo integratorius.

Pagal IASP (International Association of Science Parks) MTP yra klasifikuojami¹:

- Geografinius regionus (pvz. Kalifornijos modelis, Skandinavijos modelis, Viduržemio jūros modelis ir kt.)
- Nuosavybės ir valdymo struktūrą (viešojo sektoriaus, privatūs, viešo ir privataus)
- Veiklas (plataus profilio, specializuoti)

¹ Sanz Luis (2000) The role of science parks in knowledge economy. World conference & Technology convention 2000

MTP veiklos:

- skatina mokslo žinių ir technologijų sklaidos procesus,
- sudaryti sąlygas komercinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros rezultatus bei diegti inovacijas
 - Inovacijų paramos paslaugos: technologinė brokersytė, partnerių pajieška, tarptautiškumo skatinimas, prieigos prie finansų lengvinimas, verslumo skatinimas, pagalba komercinant mokslinių tyrimų rezultatus ir t.t. ir pan.
- skatinti mokslo ir verslo ryšius
 - teminių renginių organizavimas
 - verslo misijų organizavimas
 - tyrimų ir bendradarbiavimo projektų koordinavimas
- propaguoti inovacijų kultūrą
 - teminių renginių organizavimas
 - studentų praktikų organizavimas
- sudaro palankias sąlygas steigti ir veikti ūkio subjektams, vykdančioms taikomųjų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros darbus ir diegiančioms inovacijas
 - Infrasturuktūrinės paslaugos: bendradarbystės erdvės, inkubatorius (patalpų nuoma žemesne nei rinkos kaina), patalpų nuoma inovatyvioms įmonėms kartu teikiant kitas paslaugas, pvz., sekretoriato, korespondencijos, informacijos sklaidos, verslo plėtros, pagalba ieškant talentų, ieškant vietos ir tarptautinių partnerių;
 - Laboratorijų ir įrangos nuoma
 - Teikti technologines paslaugas
 - teikti kitas inovacijų paramos paslaugas, pvz., prototipavimas, validavimas ir t.t.

Rekomendacijos:

- Išspręsti MTP turto nuosavybės klausimą, suteikiant MTP teisę esant poreikiui plėstis, naudoti jį kaip užstatą bankui

- Parengti maksimaliai 4 – 5 rodiklių sistemą MTP veiklos vertinimui.
- Skatinti MTP glaudžią partnerystę su rizikos kapitalo fondais ir pačių MTP įsitraukimą į rizikos kapitalo fondų kūrimą
- Plėsti MTP infrastruktūrą užtikrinančią startuolių kūrimosi poreikių tenkinimą: prototipo kūrimui, išvažiavimui pas galimus klientus eksporto rinkose, etc.
- Sukurti tinkamas teisinės prielaidas ir skatinti privačių investuotojų įsitraukimą į MTP infrastruktūros vystymą
- Apibrėžti skirtumus tarp MTP, kurie valdo ar aptarnauja technologijų infrastruktūrą ir tarp MTP, kurių veikla nukreipta verslo į akseleravimą;
- Suteikti MTP priemones su valstybės ar kitais finansiniais šaltiniais, kurios padėtų augti įmonėms, kurti inovacijas, palaikyti santykius su MTEPI, užmegzti santykius su vidutinėmis ir stambiomis įmonėmis tiek užsienio, tiek Lietuvos, patraukti investicijas, išvesti produktą į rinką, stiprinti augančių įmonių kompetencijas.
- Skatinti MTP atlikti verslo akseleratoriaus funkcijas, suteikiančias teisę į akcijų dalį naujai kuriamose įmonėse;
- Kurti MTP veikiančių verslo įmonių vadovų, technologų, pardavimų vadovų ir kt. klubus, prisidedančius prie startuolių auginimo
- Ugdyti technologinio verslo ir mokslinio projekto turinį suprantančius bei valdančius specialistus;
- Kurti priemones, kurios padėtų MTP pasirengti infrastruktūros vystymui pačiam, pritraukiant investuotoją, PPP pagrindu (pvz., parengti techninį projektą, dalinai kofinansuoti MTEPI infrastruktūros, FabLab'ų kūrimą MTP.
- Prailginti įmonės rezidavimo parke laikotarpį ir/arba sudaryti galimybes įmonei plėstis MTP kaimynystėje.
- Sukurti ir susiderinti dėl mokslo komercializavimo funkcijų pasidalinimo modelio tarp inovacijų ekosistemos veikėjų (AMI (aukštojo mokslo institucija), MTP, rizikos kapitalas ir kt.), siekiant funkcijų pasidalijimo tarp AMI ir MTP aiškumo.
- MTP vystyti įvairias darbo formas:
 - (i) parko bendruomenės aptarnavimas ir skatinimas (informavimas, konsultacijos, rinkodara, etc.) per tiesioginį darbą su įmonėmis;

- (ii) veikimas technologinės plėtros modelių/platformų principu (Futurepreneurs, Demola, Evolut);
 - (iii) sisteminis procesas, strukturizuotos paslaugos, pilnas ciklas.
- Skatinti dalininkų investicijas į MTP technologinės plėtros modelių/platformų (Futurepreneurs, Demola, Evolut) vystymą;
- Vykdyti investicijų pritraukimo ir nukreipimo funkciją.
- Rekomenduojama MTP atlikti darbuotojų, kurie atitinka MTP parko įmonių poreikius, užsakovo funkciją AMI. MTP turėtų tapti ir ateities profesijų užsakovais AMI, t.y. MTP turi nuolatos dirbti su AMI formuojant studijų programų turinį, kuri užtikrintų ateities profesijų poreikio rinkoje patenkinimą.
- Sudaryti teisinės prielaidas užsienio Start‘up pritraukimui į MTP
- Suteikti MTP inovacinius čekius technologinių verslo idėjų vystymui ir prototipavimui
- Deleguoti MPT naudingų visuomenei inovacijų kūrimo ir jų išvedimo į rinką funkciją.